herpy

GECKOR

Ocellated velvet gecko

Oedura monilis

Oedura monilis är en smal, nattaktiv klättrare från östra Australien med ett mönster av mörka ögonfläckar och breda tår som liknar små sugkoppar. Den lever i träd och på klippor, tar villigt foderinsekter och är en lugn, robust gecko för den som vill prova släktet *Oedura*.

Familj: Diplodactylidae Tidigare namn: *Oedura ocellata; Oedura attenboroughi*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**8-10 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och klipplevande**
Biotop	**Savann, regnskog och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**50 × 30 × 40 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Värmeplats	**29-33 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**3-5**
Inkubation	**55-70 dagar** vid 27-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Oedura monilis är en något platt, smal gecko med stort huvud, stora ögon utan ögonlock och en hud som känns mjuk som sammet. Släktnamnet *Oedura* betyder "uppsvälld svans" och syftar på släktets tjocka svansar, men hos den här arten är svansen bara medellång och ungefär rund i genomskärning. Ryggen har ett mönster av ögonfläckar, och artnamnet *monilis* kommer sannolikt av latinets *monile*, halsband eller pärlband, som en anspelning på teckningen. Tårna är breda, med fina lameller, så geckon kan gå uppför lodräta ytor, även glas.

Vuxna djur blir 8-10 cm från nos till kloak; genomsnittet är omkring 8 cm. Den ursprungliga svansen är 55-83 % av kroppslängden, så ett vuxet djur med oskadd svans mäter omkring 12-18 cm totalt. Livslängden är inte känd; 10-15 år är en försiktig uppskattning, och den närbesläktade *Oedura tryoni* kan fortfarande lägga ägg som 22-åring. Arten varierar mycket i färg och teckning, och vissa bestånd lever mest på träd, andra nästan bara på klippor.

Arten beskrevs av C. W. De Vis 1888. Den har delvis förts under *Oedura ocellata* och senare under *Oedura attenboroughi*, men de namnen används inte längre. 2019 gicks gruppen igenom på nytt, och då beskrevs tre nya *Oedura*-arter från inlandet i östra Australien, varav vissa bestånd tidigare hade räknats till *O. monilis*. Äldre skötseluppgifter under namnet kan därför omfatta flera nära besläktade arter, och djur i handeln är inte alltid bestämda enligt de nya gränserna.

Oedura-arterna är lugna djur som sällan bits, men de är snabba och kan hoppa från handen. Ta helst bara upp dem när det är nödvändigt. Som hos andra geckor kan svansen kastas, och den växer inte ut igen i samma form.

Utbredning och livsmiljö

Oedura monilis finns bara i Australien, i östra Queensland och nordöstra New South Wales. Typlokalen är bara angiven som Queensland, och typexemplaret av det gamla namnet *Oedura attenboroughi* kommer från trakten väster om Emerald i centrala Queensland. De allra flesta fynden ligger i Queensland.

Utbredningen är inte skarpt avgränsad. Efter genomgången av gruppen 2019 har vissa fynd från landets inre förts till nya, nära besläktade arter, och enstaka fynd längre söderut och västerut beror sannolikt på felbestämningar. Kartans ram är därför en grov uppskattning.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Oedura monilis lever i många slags miljöer, från öppen skog och regnskogsbryn till torra, täta regnskogssnår med lianer. Den är till hälften trädlevande och till hälften klippboende. I vissa bestånd sitter den mest på träd, i andra nästan bara på klippytor, och i vissa använder den båda. På dagen gömmer den sig bakom lös bark, i springor och under stenar och nedfallet trä.

Efter mörkrets inbrott kommer den fram och jagar insekter på stammar, klippor och döda grenar. Klimatet i området är varmt på sommaren och svalare på vintern, och goda avelsresultat hänger ihop med en sval, torr vinterpaus.

Skötsel

TERRARIET

Ett enstaka djur av *Oedura monilis*, ett par eller en hane med två honor kan hållas i ett terrarium på minst 50 × 30 × 40 cm (längd × bredd × höjd). Mer utrymme är ett bra val.

Geckon är en klättrare, så ge terrariet höjd och många lodräta och sneda ytor: korkplattor placerade snett i 45-80 graders vinkel, bitar av trädgrenar och klippliknande plattor. Trädormbunksstammar passar arten bra, och som botten kan man använda en blandning av 70 % torvmull och 30 % sand eller av ungefär 60 % lekplatssand och 40 % siktad torvmossa. Ett lager på 3-5 cm ger ett substrat som håller lite fukt.

Alla *Oedura*-arter är skickliga klättrare, även uppför glas, så locket ska sluta tätt. Se samtidigt till att ventilationen är god. Ge flera gömslen så att varje gecko kan dra sig undan. Håll inte två hanar tillsammans.

TEMPERATUR

Ge arten en omgivande temperatur på dagen på omkring 24-27 °C och en varm plats på 29-33 °C, till exempel under en liten glödlampa som värmer en korkplatta. Värmen från en lampa varierar mycket från märke till märke, så mät alltid med en digital termometer. I Australien kan extra värme undvaras om rummet är varmt nog.

På natten ska temperaturen sjunka till 18-22 °C.

Vill du föda upp är en sval vintervila viktigast. Sänk temperaturen till omkring 16-18 °C utan varm plats i fyra veckor, spraya bara en till två gånger i veckan och mata inte. Höj sedan temperaturen igen. Utan avel behövs ingen vila. Utebliven vinterkyla är den vanligaste orsaken till dåliga avelsresultat.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Oedura monilis trivs med måttlig luftfuktighet. Sikta på 40-60 %. Spraya terrariet 3-4 gånger i veckan. En vattenskål kan användas, men kan också uteslutas om man sprayar så att djuren kan dricka droppar från väggar och inredning.

Låt terrariet torka mellan sprayningarna så att substratet inte blir konstant vått. Ett fuktigt gömställe med mossa hjälper under hudömsningen. Efter vinterpausen sprayas det dagligen de första tre veckorna, vilket djuren verkar uppskatta.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Oedura monilis är nattaktiv och har inget känt behov av UVB, och UVB gör ingen synlig skillnad. Om du ändå ger det ska det vara ett svagt ljus med gott om skugga (Ferguson-zon 1), och djuren ska kunna dra sig undan helt.

Kalk med D3 på fodret täcker behovet. Håll belysningen tänd omkring 12 timmar under sommarhalvåret och något kortare på vintern om du vill ge djuren en vinterpaus. Undvik direkt sol, som snabbt överhettar ett litet terrarium.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Oedura monilis lever av insekter och tar nästan alla foderinsekter i lagom storlek: syrsor, gräshoppor, kackerlackor, mindre mjölmaskar och larver av svart soldatfluga. Bytet får inte vara längre än geckons huvud är brett. Ge 3-4 syrsor per gecko åt gången.

Vuxna matas två till tre gånger i veckan och ungar tre till fyra gånger, och under den svala tiden minskas det till var sjunde till tionde dag. Regeln är lånad från den nära besläktade *Oedura gemmata*.

Pudra insekterna med kalk, regelbundet med kalk med D3 och då och då med ett multivitaminpulver. Honor i avel och ungar behöver extra kalk. Ta bort insekter som inte äts upp, så att de inte stör geckon när den sover.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Oedura monilis är ett lugnt och gömt djur som mest är aktivt efter mörkrets inbrott, men det kan ibland ses framme under dagtid. Om det känner sig hotat kröker det ryggen och viftar med svansen. Hos flera arter i släktet ser man också att de viftar med svansen innan de tar ett byte.

Arten hålls ensam, som par eller i små grupper med en hane och två honor. Hanar ska hållas var för sig, eftersom de blir osams. Ungarna kan, som hos *Oedura tryoni*, bo tillsammans de första sex till åtta månaderna, men dela på dem så snart hanarna visar tecken på könsmognad. Ge alla djur flera gömslen. Ta bara upp geckon när du måste, och låt den springa från hand till hand i stället för att gripa tag i den.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna av *Oedura monilis* känns igen på två små utbuktningar på undersidan av svansroten, hemipenisbulorna. Arten har dessutom en kloakspore på vardera sidan om kloaken. Hos den nära släktingen *Oedura tryoni* blir bulorna synliga efter sex till åtta månader. Ålder och vikt vid avelsstart är inte kända.

Honan är som regel något mindre och smalare. Avelsdjur bör vara kraftiga, vuxna och i fin kondition. Var särskilt uppmärksam på kalk till honorna.

PARNING

Hos *Oedura monilis* följer avelssäsongen de australiska sommarmånaderna från omkring oktober till februari. Det är den period då honorna lägger ägg, och de närbesläktade arterna följer samma mönster. Börja med en svalare och torrare vinter med kortare dagar. När temperaturen, ljuset och sprayningen ökar igen på våren börjar djuren para sig.

Håll en hane tillsammans med en eller två honor. Vissa år lägger honorna många ägg med god fertilitet och andra år nästan inga, och otillräcklig vinteravkylning är troligen förklaringen.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan av *Oedura monilis* lägger två ägg åt gången. Räkna med 3-5 kullar per säsong med 28-35 dagars mellanrum; siffrorna är lånade från de nära besläktade *Oedura tryoni* och *Oedura gemmata*.

Ställ en liten plastlåda med en ingång i locket och 3-5 cm fuktig sphagnum, kokosmull eller sand i terrariet. Så länge materialet inte torkar ut helt gör det inget om äggen hittas först efter ett par dagar. Ge honan kalk och gott om insekter under hela säsongen.

INKUBATION

Flytta äggen av *Oedura monilis* försiktigt till en liten låda med vermikulit blandad med vatten i förhållandet 1:1 efter vikt, och vänd dem inte. Använd en inkubator som håller 27-29 °C. Vid 27-29 °C kläcks äggen efter 55-70 dagar.

Det är inte känt om temperaturen bestämmer ungarnas kön.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Hos de nära släktingarna ömsar ungarna skinn inom de första 48 timmarna och börjar ta små syrsor efter ett par dagar till en vecka. Håll ungarna av *Oedura monilis* på hushållspapper så att du kan se foder och träck, och ge dem ett fuktigt gömställe. Spraya lätt, men låt terrariet torka mellan sprayningarna.

Mata dem varje dag eller varannan dag med pyttesmå insekter pudrade med kalk, och låt dem äta sig mätta. Några få ungar kan bo tillsammans de första månaderna, men skilj dem åt när könen visar sig. Har en unge svårt att ömsa skinn hjälper ett dygn i en liten låda med en fuktig trasa.

Hälsa och vanliga misstag

Oedura monilis är robust, och de typiska felen är desamma som hos andra insektsätande geckor:

- Brist på kalk och D3, särskilt hos ungar och avelshonor. Det ger mjuka käkar, krokiga lemmar och darrningar. Pudra insekterna regelbundet.
- Hudrester på tår och svansspets om luften är för torr. Ge ett fuktigt gömställe och lossa resterna med en fuktig trasa.
- Övervikt om den matas för ofta med feta insekter som mjölmaskar och zophobas.
- Mögel och bakterier i ett konstant vått substrat. Se till att ventilationen är god och låt substratet torka mellan sprayningarna.
- Dåligt avelsresultat utan en tillräckligt sval vinterpaus.

Geckon ska ha klara ögon, en fyllig svans och ett gott grepp. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om den går ner i vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slapp.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.